

การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)
เรื่อง พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๑๒๓
โดยนายสมบุรณ์ สายวาริ ตำแหน่งนักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการ
วันศุกร์ที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมวายุภักษ์ ชั้น ๒
สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พัทลุง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงการคลัง หรือบุคคลอื่น ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๒๓

มาตรา ๑๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานมีหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) เข้าไปในโรงอุตสาหกรรมหรือคลังสินค้าทัณฑ์บน สถานประกอบการ หรือสถานบริการในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) ค้นสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมีสินค้าที่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีชุกซ่อนอยู่ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เว้นแต่การค้นในเวลาดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จจะกระทำต่อไปก็ได้ หรือในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เมื่อได้รับอนุมัติจากอธิบดีแล้วจะค้นในเวลาใดก็ได้
- (๓) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือสิ่งอื่นที่จำเป็นมาประกอบการพิจารณาได้ ทั้งนี้ ต้องใช้เวลาบุคคลนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับตั้งแต่วันที่รับคำสั่งนั้น
- (๔) นำสินค้าในโรงอุตสาหกรรม คลังสินค้าทัณฑ์บน หรือสถานประกอบการในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบ

คำอธิบาย

บทบัญญัติมาตรานี้ เป็นการบัญญัติอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้เป็นการเฉพาะ อันเป็นอำนาจที่มีลักษณะพิเศษต่างหากจากบทบัญญัติทั่วไปเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น หากไม่มีบทบัญญัติอื่นไว้เป็นกรณีเฉพาะแล้ว อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องอาศัยตามบทบัญญัตินี้ ดังนี้

(๑.) การเข้าทำการตรวจสอบ หรือควบคุมโรงอุตสาหกรรมหรือคลังสินค้าทัณฑ์บน สถานประกอบการ หรือสถานบริการ ในระหว่างเวลาทำการโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน หากสถานที่ดังกล่าวเปิดทำการ พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าทำการตรวจสอบหรือควบคุมได้ สำหรับเวลาทำการของสถานที่นั้น ได้แก่ เวลาทำการที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ผู้นำเข้า ผู้ประกอบกิจการสถานบริการได้แจ้งไว้ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๕ นั้นเอง หากมีการแจ้งขยายเวลาทำการ การเข้าตรวจสอบย่อมสามารถทำได้ตามเวลาดังกล่าวได้

การเข้าทำการตรวจสอบหรือควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่สามารถอาศัยบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ในการเข้าตรวจสอบหรือควบคุมโรงงานผลิตเครื่องหมายความแสดงการเสียภาษีจดทะเบียนของผู้ได้รับอนุญาตได้

(๒.) การค้นสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมีสินค้าที่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีชุกซ่อนอยู่ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์

ตกเว้นแต่การค้นในเวลาดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จจะกระทำต่อไปก็ได้ โดยบทบัญญัตินี้เป็นการปฏิบัติทางอาญาเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับทางแพ่งหรือการตรวจสอบภาษีแต่อย่างใด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ บัญญัติให้การค้นเคหสถานหรือที่โรหฐานจะต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็ตาม แต่ในการค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถค้นสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ โดยสถานที่นั้นจะเป็นที่โรหฐานหรือไม่ก็สามารถทำการค้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาลตามมาตรา ๙๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเรื่องนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยให้ความเห็นโดยให้เหตุผลว่าการพิจารณาว่ากฎหมายใดเข้าข่ายกเว้นดังกล่าวหรือไม่จะต้องคำนึงถึงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายจะต้องกำหนดข้อยกเว้นไว้เท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติในด้านเศรษฐกิจหรือสังคม และจะต้องมีบทบัญญัติควบคุมการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าค้น

การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถทำการตรวจค้นได้เฉพาะเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเท่านั้น ไม่อาจใช้อำนาจเข้าทำการตรวจค้นในเวลากลางคืนแม้จะเป็นเวลาเปิดทำการปกติของสถานที่นั้นก็ตาม เว้นแต่กรณีตรวจค้นเวลากลางวันไม่แล้วเสร็จและเป็นการค้นต่อเนื่อง หรือกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งจึงจะสามารถเข้าทำการตรวจค้นในเวลากลางคืนได้ แต่ถ้าได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพสามิตจะเข้าทำการตรวจค้นในเวลาใดก็ได้

เหตุที่จะเข้าทำการค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติมาตรานี้ จะต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามบทพระราชบัญญัตินี้ หรือมีสินค้าที่หลักเลี่ยงการเสียภาษีชุกซ่อนอยู่ กรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้น จะต้องมีเหตุผลสนับสนุนว่าเพราะเหตุใด จึงเกิดความสงสัยมิใช่เป็นข้อสงสัยที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกรู้สึกของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นเพียงอย่างเดียว

(๓.) การให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งเป็นหนังสือต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๓.๑ สอบถามบุคคลใด ๆ ให้ตอบคำถาม โดยบุคคลนั้นจะตอบมาในช่องทางใดก็ได้

๓.๒ เรียกบุคคลใด มาให้ถ้อยคำ ซึ่งบุคคลที่ได้รับคำสั่งนั้น จะต้องเดินทางมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

๓.๓ ให้ส่งบัญชี เอกสาร หลักฐาน หรือสิ่งอื่นที่จำเป็นมาประกอบการพิจารณาได้

การเรียกให้ส่งบัญชี เอกสาร หลักฐานนี้ จะใช้เพื่อการพิจารณาทางอาญา หรือ กระบวนการเกี่ยวกับการตรวจภาษี แต่ไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรานี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับชำระภาษีค้าง เนื่องจากในการบังคับชำระภาษีค้างได้มีบทบัญญัติตามมาตรา ๑๔๘ บัญญัติไว้เป็นกรณีต่างหากแล้ว

(๔.) นำสินค้าในโรงอุตสาหกรรม คลังสินค้าทัณฑ์บน หรือสถานประกอบการ ในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบ

การนำสินค้าไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบตามมาตรา นี้ เป็นการดำเนินการต่อสินค้าที่อยู่ในโรงอุตสาหกรรม คลังสินค้าทัณฑ์บน หรือสถานประกอบการ ซึ่งนำไปตรวจสอบ กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ว่าเป็นการตรวจสอบเพื่อวัตถุประสงค์ใด หรือเพื่อการใด ดังนั้น การนำสินค้าไปตรวจสอบตามบทบัญญัตินี้ อาจจะเป็นการนำไปตรวจสอบเพื่อประโยชน์ในทางการประเมินภาษี การดำเนินคดีทางอาญา ก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องมีใช่เป็นการนำไปเป็นตัวอย่างซึ่งบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะตามมาตรา ๑๒๔

กรณีการค้นยานพาหนะ แมื่อยานพาหนะจะไม่ใช่ที่โรหฐานเนื่องจากยานพาหนะไม่ใช่สถานที่แต่เป็นเพียงทรัพย์สินเท่านั้น หากยานพาหนะนั้นอยู่ในที่โรหฐานและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจโดยชอบที่จะเข้าไปทำการค้นที่โรหฐานนั้นได้โดยชอบ ย่อมสามารถทำการตรวจค้นยานพาหนะที่อยู่ในที่โรหฐานนั้น แต่ถ้า

ยานพาหนะนั้นอยู่ในที่สาธารณะหรือทางสาธารณะและพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีสินค้าที่มีได้เสียภาษีอันหมายความรวมถึงการเสียภาษีไม่ครบถ้วนด้วย ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกตรวจยานพาหนะนั้นได้ โดยไม่ต้องใช้หมายหรือคำสั่งของศาลแต่อย่างใด โดยถือว่าการค้นยานพาหนะเสมือนหนึ่งเป็นการค้นตัวบุคคลที่ครอบครองรถยนต์นั้นในที่สาธารณะ การค้นรถยนต์ในที่สาธารณะย่อมไม่แตกต่างอะไรกับการค้นกระเป๋าใส่เอกสาร หรือกระเป๋าใส่เสื้อผ้า